

Különterem

A történethez, amit emlékezetemre hagyatkozva, talán némi kihagyással elmondok, személyesen nincs közöm. Ez tény, és nem vonatkozik az esetleges következményekre. Amennyiben ilyesmi még előfordulhat. Egész egyszerűen arról van szó, hogy hasonló helyzetben még sohasem voltam. Hogy mégis tovább adom, az a közös ügy felismerése, s ha mégis tévednék, bocsássák meg nekem.

A hőséggel kezdődött, megrohmozta a várost és kitzúte napsárga lobogóit. Idegesen, nyugtalanul rohángásztak a mentőautók. Végre kinyújtózkodhattam, mert ez a sivatagi forróság engem fölűdít. Mintha félálomban lennék, úgy fekszem a napon. A városszéli erdők valamelyik tisztása a legalkalmasabb, a magány és a csönd külön is ajándék.

Szikorai Ádám, a Szikorás, az osztályban így hívtuk, meglátott és lehevveredett mellém. Egyszer meséltem neki, hogy rendszerint idejárok napozni. Nem véletlenül adtam ki ezt a titkot. Szikorásra – maradjunk ennél, közvetlenebb megszólítás – már annak idején felfigyeltem. Ez a beleváló, rátartó srác érzékenyen őrizte a maga határait. Hogy mit értek ez alatt? Egyszerű. Nem engedélyezte – és ezt kiemelném –, hogy csak úgy játszadozzanak vele. És az arca, mint a térkép, eligazított, mi is van ott belül? Harag, öröm, szégyen vagy gyűlölet. Az okos tanáraink szerették, az ostobákkal összeűtközött. Gúnárt, aki egyebet se tudott, mint gúnyolódni, félkézzel megemelte és elhajítja, ha nem figyelmeztetjük, a döbbenttől reszkető hangon. Szikorásnak suszter volt az édesapja, és a tandíjkezdvezmény nagyon is kellett nekik. Meg az érettségi, hogy a suszterszéktől szabaduljon. Őszintén szólva, én erre gondoltam. Már csak azért is, mert egy cipőben jártunk Szikorással, az apám, mint kishivatalnok végigkínlódta az életét. Szikorásról elhittem, hogy nem akárki lesz, de ma már tudom, a naivság bocsánatos bűn, és az ember előbb-utóbb kigyógyul belőle. Az idő gondoskodik erről is. Szikorás maradt a régi, és ez volt a baj. Néhányszor leültették, aztán kiszabadult, mert ez a dolgok rendje. Pedig éppen a rend izgatta Szikorást, hogy végre megvalósuljon, s ne úgy osztogassák, mint valamiféle kitüntetést, érdemérmét. Legyen mindenki vagy senkié. Szikorás nem osztzkodott, tőle hiába is kívántak egyezkedést. Így azután alulmaradt, a sor végén, de így érezte jól magát. „Legalább a helyemen vagyok, öreg”, és beletűrt a vörös üstökébe, mintha ezzel is bizonyítaná, a kijelentés maradéktalanul igaz. Nincs hiba semmi.

A nap csak a fényét hagyta a fák között, amikor Szikorás elmondta nekem a legújabb történetét.

Tovább adom, hallgassék.

... meghirdették a szokásos fejtágítást, örülj, hogy kimaradsz belőle. Gondoltam én is, betegállományba megyek. Tudod, szép listám van, ulcus,

ischiasz, szűkület itt meg ott, sohase gyógyulsz ki ezekből. De mind'g reménykedek, hátha most. Mégis csak lesz valami, több a generálszósznál. Hogy sunyiskodás nélkül zajlik a dolog. És nincs sorvezető. Emlékszel, így tanultuk az ábécét. A tanító néni ellenőrizte, nehogy elcsúszson. Van ilyen mostanában is? Vennék egyet, hogy bemutassam, nem vagyunk elemisták. Ne szólj közbe, tudom, hülyeség. De néha olyan jó hülyülni. A pléhprofaktól lábrázást kapok. Úgy érzem magam, mint a MÉH-telepen, gyűjtsd a vasat meg a fémet. Megérthetnék, kinőttünk ebből, a francba vele. Legalább te ne gondold, hogy ez csak kötözködés. Pedig, ha utánanézek annak, ami van, beleférne ez is. Kiugrasztani a nyulat a bokorból. Mert az csak lapul és várja, mikor jöhet elő? És mindenféle annyi nyuszi van, aki volt már oroszlán is, vagy megjátszós fenevadféle, hogy abba én egyszer belebolondulok. Szabályszerűen. Emlékszel a Gúnarra? Annál tudta az ember, mit várhat. Nem is kevés, felkészülni a várható ügyekre. Ki hol állt, és hol szeretne állni? Ez alapkérdés, öregem. És hidd meg, aktuális. Mondom a Lenner Pistának.

– Te Pista, belőled még lehet valami.

Ez még a fejtágítás előtt volt, jóval.

Alaposan megnéz, mintha először látna. Így tesz mindennel és mindenkivel. Fekete, nyúlánk kölyök, harminc felé. Az istenit, nekünk már ő is kölyök. Emlékszel a Gulyás Ferire, mindig a hátulsó padban ült, hogy mindent lásson, de ő ne mutogassa magát. Szóval rámnéz a Pista, szinte látom, hogy járkálnak a kerekei. Most megkapom a magamét. Nem tévedtem, egy fikarcnyit se.

– Mégha más mondaná.

Én se hagyom annyiba.

– Aztán, ki lenne az?

– Rossz kérdés.

Na, mit szólsz hozzá? Van benne kurázi, és nem tapintatos és nem körtönfalaz. Ismer, ennyi az egész. Nincs sok belőlük, arra vigyáztam. Az én életem, tudod te jól, csak megzavarná őket. Annyi felől nézhető.

De maradjunk a fejtágításnál, azt akarom elmesélni. Ohne panasz. Nézd csak, a nyelvemre csúszott ez az „ohne”. Mint egy egy dilinyósnak. Na és, mi nem vagyunk bolondok? Ne haragudj, hogy belevettelek a buliba. Akad rosszabb is, nem egy. Ez a harminc, negyven év mi mindennel teletömködté a fejünket. Most ezt jegyezd meg, ha élni akarsz, most feljetsd el, ugyanazért. Így maradj normális, ha tudsz. Ehhez akrobatának kell lenni. Itt van a levegő királya, háló nélkül dolgozik. A tisztelt nagyérdemű vért is láthat. Így lesz a mutatvány klasszikus és utánozhatatlan. Legfeljebb kiigazítjuk a halálozási statisztikát. Ez olyan, mint a hadijelentés, ha összeadnánk az ellenfél veszteségeit, visszamenőleg is, már egy szál katonája se lenne. Erről jut eszembe a marakodás a halottainkért. Felfordul a gyomrom. Mennyi együttérző lélek, aki éppenhogy megúsza. De helytállt, ott, a halott mellett, amikor még élt. Az utolsó leheletig. Most pedig belőle éldegél, fölváltva aprópénzre a szerencsétlent. Majd egyszer mesélek ilyesmiről is, legyen fogalmad róla, te írődeák. Látod, ez a rohadt „ohne” elcipelte a témától. Ha belegondolok, nem is annyira. Van abban igazság, hogy minden mindennel összefügg. Legfeljebb nem látjuk, és akkor bennünk van a hiba. A nagy szemfényvesztők, manipulánsok

majd úgy keverik a kártyát, hogy minden adu náluk legyen. A fejtágításon egyszer hallanék ezekről, pedig itt vannak köztünk. Hát, kire tartozik ez, ha nem miránk? Hát nincs igaza a Lenner kölyöknek, ha a fejemre olvasa? Persze, én vagyok az öreg dudás a csárdában, és mit veszíthetek? Ezen mindig összeugrunk. Maradjon a végére a csattanó, ahogy ti mondjátok. Ha elszűrtem, sok mindent elszűrtem, akkor sincs vész. Tudjuk, nem voltam valami fényes fogalmazó, de helyesen meg szépen tudtam írni, az kihúzott a drekkból a Józsi bácsinál. Akkor ősz bajúsz, lelógott a torkáig, azóta se láttam. Ha felhergeltük, járt, mint az ingaóra. Még jó, hogy ilyesmiben is volt részünk. Lógajkodás, huncutság. És volt tét is, ha elkapták az embert, megcsavarták a tökit. Szegény öregem svábul kezdett gajdolni, ha vittem haza az intőt. Aztán „életem a tét”, és volt annyi intő, hogy győzzem számolni. Miért nem szólsz, te firkász, hogy azzal az „ohne”-val még sehová se jutottam? Németből ma is csak puskával mennék át a vizsgán. Emlékszel a Peislire, én mindig tőle kaptam. Az érettségire is felkészített. Tele volt a zsebem lövedékkel. Egyet-kettőt elsütöttem, és megvolt a hármas. Nyilván nem ok nélkül löki ki magából a szervezet az idegen anyagot. Hát, nem különös? He megfeszülsz, akkor se megy. Nincs közöd hozzá és passz. Végül is, mit csinálhatsz, belenyugszol. És később rájössz, mélyebb oka is van. Az ellenszenv kialakul, de nyakig benne vagy, téged fejez ki, mindenestül. Aztán csúnya képet vágsz. Aztán valakinek ez nem tetszik. És példának okául mehetsz a sítire. Vagy félretesznek, mint az üres lekvárosüveget a háziasszony. Megállni egy asszony-nál, arra nem jutott időm. Csak bajt hoztam volna rájuk, keservet. Mi hantan voltunk, négy fiú, két lány. Egy fiúra befizetnék, de késő. Ez kimaradt, ez a Lenner kölyök azért is kedves nekem. Ha tudná, talán otthagyna. Annyien rátartí, megtenné. Fegyvertárs, az igen, arra jó vagyok. Persze, a múltammal együtt, az imponál neki. Ez is csak érzés, mert nem szól róla egy mukkot se. Ha hallaná, mennyit szövegelek, nem is hinné el. Két mondat, az már sok nekünk. Nem is kell több. De ez a fejtágítás az agyamra megy. Hogy miért? Amit ott láttam, még most se tudom felfogni. Úgy látszik, tényleg öregszem. Pedig a java hátra van, ott akarok lenni majd. Hadd lássa az a Lenner fiú, arrébb lökhető azért még nem vagyok. Ha leírtak vagy ilyesféle, ahhoz nincs közöm, nélkülem tették. Lelkük rajta mert van, akikkel másképp áll a dolog. Ha az ég dörög, számitanak rám. Mert van taktika is, egy firkász se lehet meg nélküle, lesöprik a tércépről. Vállalkozó akad, olyasvalaki, akire nem is gondolnál. Ez a szép ebben. Figyelgetem, amit csinálsz, nem szakmailag, addig nem érek föl, de ha úgy van, mint nálunk a káderekkel, ahogy azokat értékelik, kevés a jelentősége. Ha egy akol, egy pásztor, akkor minden azon múlik, kik felelősek a nyájért? Ez kétszer kettő, mégis összekutyulják. Te vagy az egyszemélyes vállalat. Ha tudnám, mi az irigység, irigyelnék is. Egyszer kerültem a spiccre, hogy rámüssék, nem ebben a világban élek. Mondtam is nekik, igazuk van, ne forszírozzuk a dolgot. Majdnem kiűtött az a kis cseccapaté. Vitázni, verkedni csak korrekt partnerekkel tudok. És ez hiánycikk, a pult alatt tartogatják. Bizonyára nálatok is így van ez. Akkor pedig csináljuk a magunkét, így még lehet valami. Félrcálltam, de ez csak látszólagos. Mert én ebben a világban hiszek, és ezt nem verik ki a fejemből, nagykalapáccsal sem. És nincs az a pénz, hogy alább adnám. A hűségéről most ne lamentáljunk. Ízléstelen és gyanús, akár a melldöngetés. „Vi-

gyázz, mázolja”, én mindig erre gondolok ilyenkor. És az ő paripájuk a befutó, hidd el nekem. Hogy egy fityinget se tesztek rá, egyértelmű. Hosszú távon veszít, mert rosszul trenírozzák.

Most lássuk a medvét, írődeákom. Nem stilszerű, te kiigazítanál, de megégette a pofámat ez az ügy. Ritkán fordult elő, hogy én valamin csodálkozzam. Hol van az már? De ez betette a kaput, mögöttem is. Csak úgy dörrent. Aztán csinálj velem, amit akarsz vagy tudsz.

Már harmadszor jöttem vissza ehhez a vállalathoz. A mi kis történetünk enélkül hibádzana. Mindenki ismer és talán becsül is. Még alsószintű vezetést se vállaltam, csoportot vagy ilyesmit. Szegény öregem, mondogatta, a szuster maradjon a kaptafánál. Hát én ezt úgy értelmezem, hogy van kötelezettség, belső parancs, amit teljesíteni kell. És nincs vacakolás, hogy így meg úgy. Kérték, többször is, elvégre mozgalmi ember vagyok, régi motoros, ne utasítsam vissza őket. Így lettem bizalmi, nem nagy funkció, s még vállalható is, anélkül, hogy föladná magad. Azt, amit képviselsz, amióta élsz.

A tejtágításra a nagy aktívát három napig kivonták a forgalomból. A kultúrházban rendezték, ott csak a madárfütty zavarhatja a jónépet. Mennyit verekedtünk, hogy felépüljön. Valamikor park lehetett, vagy sétány, teli öreg fákkal. Az ilyesfajta összeröffenésre alkalmasabb helyet kívánni se tudnék. Mondom is Lenner Pistának.

- Jó lesz egy kis kikapcsolódás.

De mostanában semmi se jó neki, amit én mondok. Rázza a fejét, ellenkezik.

- Nem pihenni megyünk oda.

- Aztán miért? Szerinted?

- Mást várunk.

- No csak.

Nem sietek a válasszal. Had ülepedjen le a feje.

- És kik azok?

De egyre tüzesebb a fiú.

- Mindenki.

- Jó, jó, de mit vártok?

Elsötétül a homloka.

- Ugratsz vagy hülyének nézel? Egyik se tetszik.

Már őszintén kíváncsi vagyok. Mit akarhat ez a kölyök? Pedig sejtem.

- Ne lelkizzünk. Kérdeztem valamit.

Az orrom előtt rázza az öklét, de vigyázatosan, nehogy feldühítsen. Minden szóba beleharap.

- Nem elég, amit látsz? Pont neked. Gödörben vagyunk, ki kell mászni. Azt várjuk, hogy erről beszéljenek. Mi a tennivaló?

Nehéz pillanat volt ez, írókám. Mert hosszú a mese, istentelenül hosszú és kanyargós. És a kanyar mindig kétesélyes. Vagy felborulsz, vagy továbbmész. És akkor kezdődik az igazi játszma. Ha felborulsz, hogyan állsz fel? Egyáltalán felállsz-e? Ha tovább mérsz, és ez az izgalmas: merrefelé? A „hogyan” is másképp hangzik, élesebben, kíméletlenebbül.

Egyszer azt mondták nekem, magadnak kell kitaposni az utat. Mástól ne várd.

Csöndesen mondom.

- Erről semmit se fogtok hallani.

- Tudja, ha csöndesen beszélek, azt komolyan kell venni. Mert ez a végállomás.

- És te belenyugszol?

- Bele.

Átfogom a vállát, hogy megértsen.

- Nincs több kérdés?

- Nincs. Hozzád, nincs.

- Ezt vártam. Fasz a gyerek vagy, Pisti. Csak az is maradjál.

És tudod, olyan voltam akkor, mint a sírásó, aki a saját sírját ássa meg, hogy oda temessék.

Ugye, említettem már a generálszószót? Az első nap délelőtt ilyesfélét hallottunk. Igaz, némi kiegészítéssel, s ez utalt a negatív jelenségekre is, adatokkal illusztrálva a visszaesést, az ár meg a piac összefüggéseit, a szá munkra rosszul alakult és begyűrőző tendenciák hatásait.

A kölyök rájön vagy se – ez az ő dolga meg a többieké –, hogy nagyjából körül táncolunk majd. Remélem rájön, és megtanul várni. Mert hidd el, érdemes. Majd ez a tantusz nálad is lecsik, vén szivar, te íródca.

Itt a csattanó, röhögj ki, rászolgáltam. Vagy megszólgáltam, a fene tudja. A tanulságot rádbízom, ez a te szakmád.

Ebédszünet van, kajálunk. Nézelődöm, hogy felszabadult a társaság, mintha kiránduláson lennénk. Valamikor szerettem zabálni, de az ulcus elvette az étvágyamat.

Az egyik haver, jó cimbor, csak úgy odaszól: „Te Ádi – ők így szólítanak, a Szikorásról fogalmuk sincs, pedig azt jobban kedvelem –, hol a főnökség?” Hát, hol lenne, mondom neki, itt valahol, köztünk. Nyisd ki a csipád és egyél.

A haver eszik, én elindulok, mint az alvajáró a háztetőn, a főnökség után. De úgy, hogy az a kölyök véletlenül se lásson. Így megalázva, kiűtve, tehetetlenül.

Mert a főnökség különszobába vonult, táplálkozni.

Hol élünk? Ezt ismételtettem makacsul és folytonosan, míg kihült a szám, mint a haldoklónak.

Tudtam, ha bemegyek, mindent elrontok. Nem az asztalt kell rájuk borítani. Az kevés, ennél több kell, hogy észre térjenek.

Végigültem a három napot. De kosztolni a sarki bisztróban kosztoltam. Az ulcus is jó valamire.

Kösz, hogy meghallgattál. Leöntünk egy üveg sört, aztán hazamegyek. Úgyis hűvösödik és kell a kondíció.”

Tél van, a hó fekete subát visel és őrzi az álmainkat. Ha legközelebb találkozom Szikorással, megkérdem tőle, mi a véleménye rólunk? És mi a tennivaló?

Azután lejegyzem, hátha elolvassák.

1911
1912
1913